

ECONOMIC GROWTH. FROM STATISTICAL INDICATORS TO POPULATION WALLETS

Marius Gust¹

Abstract:

Forecasts, but also official statistics indicate for Romania large and very large increases in gross domestic product. Thus, values of 7% for 2021 are mentioned, and if the increases from the third quarter of 2021 to the previous quarter of the previous year are reported, the values exceed 13%. The question therefore arises as to whether or not these increases are reflected in the income and consumption of the population. Also, if GDP growth is not found in the incomes of the population where they appear and who are the beneficiaries of these increases. Consequently, this Communication seeks to answer the question of how much of this growth is reflected in the living standards of the population. The Communication also aims to answer the question of why these increases are bypassing the general public and whether this view is merely an illusion.

Keywords: gross domestic product, remuneration of employees, gross operating surplus, taxes on production and imports, actual final consumption of households.

JEL classification: O11

CREȘTEREA ECONOMICĂ. DE LA INDICATORII STATISTICII LA PORTMONEUL POPULAȚIEI

Prof. univ. dr. Marius Gust

Universitatea "Constantin Brâncoveanu", mariusgust@yahoo.com

Rezumat: Prognozele, dar și statistica oficială indică pentru România creșteri mari și foarte mari ale produsului intern brut. Astfel, pentru anul 2021 sunt menționate valori de 7%, iar dacă se raportează creșterile din trimestrul al III-lea din 2021 la trimestrul anterior din anul anterior, valorile depășesc 13%. Prin urmare se pune problema cât din aceste creșteri se reflectă sau nu se reflectă în veniturile și consumul populației. De asemenea, dacă creșterile PIB nu se regăsesc în veniturile populației unde apar și cine sunt beneficiarii acestor sporuri. În consecință prezenta comunicare vrea să răspundă la întrebarea cât din aceste creșteri se reflectă în nivelul de trai al populației. De asemenea, comunicarea își propune să răspundă și la întrebarea de ce aceste creșteri ocolesc publicul larg și dacă această părere este doar o iluzie.

Cuvinte-cheie: produs intern brut, remunerarea salariaților, excedentul brut de exploatare, impozite pe producție și importuri, consumul final efectiv al gospodăriilor populației.

Clasificare JEL: O11

1. Introducere

Undeva, în luna august 2021, FMI a dat publicității noile prognoze economice pentru România după publicarea concluziilor analizei anuale pe care o face cu fiecare țară conform articolului IV din statutul instituției și spunea că "Prognozăm o creștere economică de 7% în 2021 care să fie susținută de creșterea consumului privat și acompaniată de o creștere tranzitorie a inflației. Investițiile publice vor fi susținute de creștere fondurilor europene în special de noul program. Deficitul de cont curent este prognozat să se reducă moderat pe termen mediu odată ce consolidarea fiscal (reducere deficitului bugetar) își va produce efectele, iar decelerarea creșterii economice va îndrepta economia spre nivelul de potențial optim". [Alexandru Nanu, Ziarul financiar, FMI prognozează o creștere economică de 7% pentru România în 2021, o estimare mai bună decât cea anterioară dar o scădere a creșterii economice la 4,8% anul viitor; Odată ce criza va trece cursul valutar trebuie să fie mai flexibil29.08.2021]

¹ Prof. univ. dr., "Constantin Brâncoveanu" University, mariusgust@yahoo.com

Ceva mai devreme, în iulie 2021, Comisia Europeană estima că economia europeană se va redresa mai rapid decât se estimase anterior, iar economia României ar urma să crească cu 7,4% în 2021 și 4,9% în 2022 [Comisia Europeană, Reprezentanta în România, Previțiuni economice de vară ale CE pentru România: 7,4% creștere economică în 2021 și 4,9% în 2022, 7 iulie 2021].

Evident, cele două predicții anterioare avea la bază cifrele bune calculate de statisticieni români pentru țara noastră, dar care stârneau un entuziasm deosebit printre politicieni. Iată un exemplu.

”V-am promis vești extraordinare din economie: 13% creștere economică. Sună bine, nu? Mai ales că am trecut împreună prin contextul nefericit de anul trecut, când economia globală a suferit cea mai mare lovitură din ultima sută de ani. Economia României a fost închisă. În acel moment, nu aveam soluția pe care o avem astăzi, nu aveam vaccinul”, a spus Cîțu. „Am fost singurul optimist. Am promis că economia României va avea o revenire rapidă, o revenire în V. Am lucrat din greu și am reușit. Pentru asta vă mulțumesc vouă, dragi români. Nu aș fi reușit fără voi. Adevărații eroi sunteți voi. Cifrele arată că economia României a depășit criza economică în doar un an”13,6% e o cifră pe care trebuie să o reținem. Indiferent de comentariile în spațiul public, această cifră atestă că ne-am făcut foarte bine treaba. Guvernarea României nu e afectată de campania internă în PNL. Pentru mine, interesul românilor este cel mai important”, a spus Cîțu. „Întâi investim, avem creștere economică și după aceea rezultatele sunt împărțite tuturor românilor, prin mecanismele economiei de piață și nu pe criterii politice. Obiectivul nostru este ca România să devină o destinație pentru investițiile cu valoare adăugată mare. Acest lucru este posibil cu o forță de muncă bine educată, dar și bine plătită”, a mai spus el.[Digi 24, MONICA BONEA, Florin Cîțu: „13% creștere economică. Sună bine, nu? Adevărații eroi sunteți voi”, 17.08.2021].

Într-adevăr, în 17 august 2021 Institutul Național de Statistică a publicat un comunicat de presă referitor evoluția PIB în trimestrul II 2021 [INS, Comunicat de presă, Domeniul: Produsul Intern Brut, date semnal, 17.08.2021, https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/pib_tr2r2021.pdf]. În care încă de la început se spune din prima frază ”comparativ cu trimestrul I 2021, produsul intern brut în trimestrul II 2021 a fost, în termeni reali, mai mare cu 1,8%”, iar în doua frază ”că față de același trimestru din anul 2020, produsul intern brut a înregistrat, în trimestrul II 2021, o creștere cu 13,0% pe seria brută și cu 13,6% pe seria ajustată sezonier.

Deci nu 13% sau 13,6%, ci doar 1,8%. Aceasta a fost creșterea PIB din trimestrial al II-lea al anului 2021, în condițiile în care îl comparăm cu ultima valoare disponibilă cea din trimestrul I al anului 2021. Evident dacă comparăm PIB din trimestrul al II-lea al anului 2011 cu o valoare din trecut, de exemplu cea din 2020, valoarea va fi mai mare, pentru că valorile trecute sunt mai mici. De exemplu, dacă comparăm PIB din trimestrul al II-lea, 2021, cu cel din trimestrul IV, anul 2006, înainte de intrarea în Uniunea Europeană, va rezulta că acesta a crescut cu 221%, adică mai mult față de triplu (290,49 mld lei. față de 90,5 mld). În plus, comparația PIB din trimestrul al II-lea 2021 cu PIB din trimestrul al II-lea 2020, când pe fondul crizei sanitare și a lock down-ului creșterea economică a fost negativă, PIB scăzând foarte mult (a coborât cu 27 mld. lei față de trimestrul I al anului 2020), va conduce la valori mari anormale.

O a doua observație, trebuie făcută cu mențiunea din comunicatul INS, cum că este vorba de niște date semnal, estimări la 45 de zile după finalizarea semestrului, în condițiile unor informații reduse și cu probabilitatea mare de a fi revizuite (precizări care se găsesc chiar în comunicatul INS), PIB –ul corect rezultând la circa 2 ani de la sfârșitul perioadei respective (între momentul finalizării trimestrului și cei doi ani finali, autoritățile publicând mai multe date provizorii) Așa că aceste date ar trebui privite cu circumspecție, mai ales că Autoritatea care se ocupă de statistici în România obișnuiește frecvent că revizuiască datele și uneori corecțiile sunt chiar însemnate.

Între timp, momentul 17 august 2021 și prezent INS a publicat două comunicate, cu date provizorii, referitoare la creșterea PIB-ului în semestrul II 2021. În, primul cel din 7 august, valorile rămân la nivelul datelor semnal, dar în cel din 11 octombrie lucrurile sunt chiar mai bune. Astfel, PIB din trim. 2/2021, a crescut cu 1,9% față de trimestrul anterior și cu 13,9% pe seria brută și cu 14,4% pe seria ajustată sezonier, față de același trimestru din anul 2020 [INS, Comunicat de presă, Domeniul: Produsul Intern Brut, date semnal, 7.10.2021, https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/pib_tr2r2021_2.pdf].

În context, au apărut din ce în ce mai multe voci, de la oameni politici și până la publicul larg, care (1) manifestă neîncredere față de aceste cifre (adică de le contestă) și (2) argumentând că nu se văd în buzunare (sau cum spunea cineva în urmă cu câțiva ani, pentru că ea este deja în buzunarele altora [Cristian Păun, De ce nu vedeți creșterea economică „record” în buzunarele voastre? Pentru că ea se află deja în buzunarele altora, Republica, 02.02.2018, <https://republica.ro/de-ce-nu-vedeti-cresterea-economica-zrecord-in-buzunarele-voastre-pentru-ca-ea-se-afla-deja-in-buzunarele>], deși am fost asigurați de prin-ministrul în funcție, dl. Florin Cîțu, la momentul publicării datelor semnal că ”Întâi investim, avem creștere economică și după aceea rezultatele sunt împărțite tuturor românilor, prin mecanismele economiei de piață și nu pe criteriile politice”.

2. Aspecte metodologice

De fapt, expresia creșterea economică se referă la dinamica produsului intern brut. .

Produsul intern brut măsoară valoarea adăugată realizată din activitățile de producție și servicii ale unităților economice rezidente, în decursul unei perioade (trimestru sau an). Produsul intern brut trimestrial la preț de piață se estimează prin mai multe metode [INS, Produsul intern brut trimestrial Precizări metodologice, 2021, https://insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/pib/a21/precizari_metodologice_tr2_2.pdf]:

a) metoda de producție: $PIBT = VAB + IP - SP$, unde: VAB = valoarea adăugată brută la preț de bază; IP = impozitele pe produs; SP = subvențiile pe produs;

b) metoda cheltuielilor: $PIBT = CFG + CFS + FBC + E - I$, unde: CFG = consumul final efectiv al gospodăriilor populației; CFS = consumul final efectiv al statului; FBC = formarea brută de capital; E = exportul de bunuri și servicii; I = importul de bunuri și servicii;

c) metoda veniturilor: $PIBT = R + EBE + IMP - SUB$, unde: R = remunerarea salariaților; EBE = excedentul brut de exploatare; IMP = impozite pe producție și importuri; SUB = subvenții pe producție și importuri.

Principalele surse de date utilizate pentru estimarea produsului intern brut trimestrial:

- surse statistice: anchete infraanuale privind producția industrială, de construcții, servicii, comerț; contul de producție al agriculturii calculat pe baza datelor furnizate de Ministerul Agriculturii; anchete infraanuale privind câștigurile salariale și efectivul de salariați; surse financiar-contabile: bilanțuri contabile ale instituțiilor financiare;

- surse administrative: execuția bugetului de stat și a bugetelor locale, precum și a bugetului asigurărilor sociale de stat;

- balanța de plăți externe.

În concluzie, pentru a evalua impactul creșterii economice asupra populației ar trebui să ne uităm la evoluția componentelor: remunerarea salariaților și consumul final efectiv al gospodăriilor populației.

În același timp, pentru a avea mai multe informații, am ales datele trimestriale despre produsul intern brut, evoluția acestuia și cele două componente care fac obiectul studiului (remunerarea salariaților și consumul final efectiv al gospodăriilor populației) din ultimele 11 trimestre, primul fiind trimestrul IV 2018 (2018T4), iar ultimul trimestrul II 2021 (2021T2), perioadă care incluse impactul crizei pandemice.

3. Analiza formării PIB-ului

În ultimele 11 trimestre încheiate valoarea PIB-ului trimestrial al României (calculat în prețuri curente ca serie ajustată sezonier și în funcție de numărul de zile) a avut valori de peste 250 mld. lei, cu două excepții 2018T4, momentul de bază al intervalului analizat și 2020T2, momentul debutului crizei pandemice, când a coborât la valori de cca. 240 mld. lei. Valoarea maximă a fost atinsă în 2021T2, peste 290 mld. lei, deci o creștere de peste 50 mld. lei, față de valorile minime.

Cea mai importantă componentă a PIB-ului, după metoda veniturilor o reprezintă excedentul brut al exploataării, componenta valorii adăugate care rămâne la dispoziția întreprinderilor, care a avut valoarea maximă în 2021T2, aproximativ 145 mld. lei, iar valoarea minimă 121 mld lei la momentul debutului pandemiei. Această componentă contribuie cu minim 50% la formarea PIB-ului țării noastre, dar are o ușoară tendință de scădere de la circa 52% la 50% sau chiar ușor sub această valoare.

Tabelul nr. 1. PIB-ul trimestrial al României (după metoda veniturilor)

Componentele PIB Mld lei	2018	2019				2020				2021	
	T4	T1	T3	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2
Remunerarea salariaților (RS)	93,9	98,9	102,4	103,2	105,6	107,6	105,4	109,2	112,1	113,1	116,9
Export net	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Excedentul brut de exploatare (EBE)	127,6	130,7	137,1	137,3	138,3	141,7	121,0	129,2	139,7	142,1	144,8
Impozite nete pe producție+import (IN)	23,6	22,4	25,3	24,7	26,8	22,0	17,2	24,1	22,3	25,2	30,8
Produs intern brut	244,5	254,8	263,5	264,7	271,8	274,8	241,0	260,0	277,5	283,6	290,5

Sursă: insse.ro

A doua componentă a PIB-ului, după metoda veniturilor o reprezintă remunerarea salariaților, care a avut valoarea maximă tot în 2021T2, 117 mld. lei, iar valoarea minimă a fost de 94 mld. lei, în primul trimestru din intervalul analizat 2018T4. În trimestrul de debut al crizei pandemice a remunerarea salariaților a scăzut la 105 mld. lei, o valoare medie. Contribuția acestei componente a crescut de la cca. 39%, în toate trimestrele de dinainte de pandemie, la un maxim de aproximativ 44% în trimestrul de debut al acesteia, pentru ca în trimestrele următoare să evolueze către valoare de referință, de 39%, dar continuă să rămână cu un procent peste acesta.

Tabelul nr. 2. Structura PIB-ului trimestrial al României (după metoda veniturilor)

Componentele PIB	2018	2019				2020				2021	
	T4	T1	T3	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2
Structura PIB											
RS	38,6	38,8	38,9	39,0	38,9	39,2	43,7	42,0	40,4	39,9	40,3
EBE	52,2	51,3	52,0	51,9	50,9	51,6	50,2	49,7	50,3	50,1	49,9
IN	9,6	8,8	9,6	9,3	9,9	8,0	7,2	9,3	8,0	8,9	10,6
Discrepanță statistică	-0,5	1,1	-0,5	-0,2	0,4	1,2	-1,1	-0,9	1,2	1,2	-0,7
Produs intern brut	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Sursă: insse.ro și calcule ale autorului

A treia componentă a PIB-ului, după metoda veniturilor, o reprezintă impozitele nete pe producție și comerț, cu un maxim de cca 31 mld. lei, iar valoarea minimă în trimestrul de debut al crizei sanitare, 17 miliarde lei. Ca și contribuție la obținerea PIB-ului, această componentă avea o pondere de circa 9-10% înainte de pandemie, pentru a coborî la circa 7%, în trimestrul de debut al crizei sanitare, după care pare să crească, revenind la valorile standard sau chiar depășindu-le. În ultimul trimestru al intervalului analizat 2021T2, impozitele nete pe producție și comerț, continuă să fie cu 1% peste valorile de referință.

Deci, cum cele mai mari valori se înregistrează în 2021T2, iar cele mai mici (doar două componente (impozitele nete pe producție și comerț și excedentul brut al exploataării) în 2020T2 este clar că sporurile cele mai mari sunt între cele două momente.

În ceea ce privește contribuțiile la formarea PIB-ului scăderea cu 2% a contribuției excedentul brut al exploataării, se transmite în proporții aproape egale (de 1%) către remunerarea salariaților, respectiv, impozitele nete pe producție și comerț.

Tabelul nr. 3. Variațiile PIB-ului trimestrial al României (după metoda veniturilor)

Indicator	2008	2019				2020				2021	
	T4	T1	T3	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2
Variații față de trimestrul anterior											
RS	1.562,4	4.451,5	3.488,8	755,6	2.460,4	1.972,7	-2.174,3	3.737,1	2.988,7	959,7	3.819,4
EBE	1.666,2	3.064,6	6.462,4	217,1	917,0	3.479,6	-20.759,9	8.230,5	10.466,6	2.389,9	2.779,3
IN	1.611,8	-1.149,5	2.891,5	-595,0	2.055,1	-4.743,9	-4.805,4	6.826,0	-1.779,6	2.891,9	5.585,9
Discrepanță statistică	-1.632,6	3.898,2	-4.170,8	897,6	1.598,4	2.324,9	-6.025,8	193,1	5.755,5	-57,3	-5.343,5
Produs intern brut	3.207,8	10.264,8	8.671,9	1.275,3	7.030,9	3.033,3	-33.765,4	18.986,7	17.431,2	6.184,2	6.841,1
Variații anuale față de sfârșitul anului anterior											
RS	-	4.451,5	7.940,3	8.695,9	11.156,3	1.972,7	-201,6	3.535,5	6.524,2	959,7	4.779,1
EBE	-	3.064,6	9.527,0	9.744,1	10.661,1	3.479,6	-17.280,3	-9.049,8	1.416,8	2.389,9	5.169,2
IN	-	-1.149,5	1.742,0	1.147,0	3.202,1	-4.743,9	-9.549,3	-2.723,3	-4.502,9	2.891,9	8.477,8
Discrepanță statistică	-	3.898,2	-272,6	625,0	2.223,4	2.324,9	-3.700,9	-3.507,8	2.247,7	-57,3	-5.400,8
Produs intern brut	-	10.264,8	18.936,7	20.212,0	27.242,9	3.033,3	-30.732,1	-11.745,4	5.685,8	6.184,2	13.025,3

Sursă: insse.ro și calcule ale autorului

Dacă ne referim la sporurile trimestriale sau anuale, observăm că, atât în ceea ce privește produsul intern brut, cât și componentele acestuia, cresc continuu, singurele abateri se remarcă în 2020T2, când toți indicatorii scad pe fondul crizei sanitare, și impozitele nete, care au o evoluție oscilatorie.

Tabelul nr. 4. Structura variațiile PIB-ului trimestrial al României (%) (după metoda veniturilor)

Indicator	2018	2019				2020				2021	
	T4	T1	T3	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2
Structura creșterii PIB											
RS	48,7	43,4	40,2	59,2	35,0	65,0	6,4	19,7	17,1	15,5	55,8
EBE	51,9	29,9	74,5	17,0	13,0	114,7	61,5	43,3	60,0	38,6	40,6
IN	50,2	-11,2	33,3	-46,7	29,2	-156,4	14,2	36,0	-10,2	46,8	81,7
Discrepanță statistică	-50,9	38,0	-48,1	70,4	22,7	76,6	17,8	1,0	33,0	-0,9	-78,1
Produs intern brut	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Sursă: insse.ro și calcule ale autorului

Dacă ne referim la structura sporurile trimestriale ale PIB, observăm că în șase trimestre din totalul de 11, cea mai mare parte a sporului este oprit de creatorii de valoare (întreprinderi, antreprenori privați etc) sub forma excedentului brut al exploatării, iar valoarea alocărilor din spor este de peste 50% (o singură excepție în 2020T3). Remunerarea salariaților doar în trei ani a fost vizată de ca prima destinație a sporului și acest lucru s-a întâmplat în 2019, iar impozitele nete a avut rolul de amortizor, din această destinație suportându-se surplusurile care depășeau suma remunerărilor salariale și excedentelor brute ale exploatării.

Tabelul nr. 5. Variații ale componentele PIB-ului trimestrial al României (după metoda veniturilor)

Indicator	2018	2019				2020				2021	
	T4	T1	T3	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2
Creșterea remunerării salariaților (%)	-	4,7	3,5	0,7	2,4	1,9	-2,0	3,5	2,7	0,9	3,4
Creșterea trimestrială a prețurilor de consum (%)	-	1,6	1,44	-0,14	0,8	1,1	0,73	-0,01	0,31	2,01	1,29
Creștere netă a salariilor (%) în raport cu prețurile de consum	-	3,1	2,1	0,9	1,6	0,8	-2,8	3,6	2,4	-1,2	2,1
Indicele prețurilor de consum (2018T4=100%)		101,6	103,1	102,9	103,7	104,9	105,6	105,6	106,0	108,1	109,5
Remunerarea salariaților (mld. lei prețuri 2018T4)	94,5	97,4	99,4	100,2	101,8	102,6	99,8	103,3	105,8	104,6	106,8
Remunerarea salariaților (mld. lei prețuri curente)	94,5	98,9	102,4	103,2	105,6	107,6	105,4	109,2	112,1	113,1	116,9
Diferențe - mld. lei	0,0	-1,6	-3,0	-2,9	-3,8	-5,0	-5,6	-5,8	-6,3	-8,5	-10,1
Deflatorul PIB (%)	-	6,3	7,1	6,4	7,3	3,7	1,4	4,1	4,7	3,3	5,5
Creștere netă a salariilor (%) în raport cu deflatorul PIB	-	-1,6	-3,6	-5,7	-4,9	-1,8	-3,4	-0,6	-2,0	-2,4	-2,1
Creșterea excedentului brut al exploatării (%)	-	2,4	4,9	0,2	0,7	2,5	-14,6	6,8	8,1	1,7	2,0
Creștere netă a excedentului brut (%) în raport cu deflatorul PIB	-	-3,9	-2,2	-6,2	-6,6	-1,2	-16,0	2,7	3,4	-1,6	-3,5
Creșterea impozitelor nete pe producție și importuri	-	-4,9	12,9	-2,3	8,3	-17,7	-21,8	39,6	-7,4	13,0	22,2
Raport remunerarea salariaților/excedent brut al exploatării	0,74	0,76	0,75	0,75	0,76	0,76	0,87	0,84	0,80	0,80	0,81
Raport remunerarea salariaților/impozite nete	4,00	4,41	4,04	4,17	3,94	4,88	6,11	4,54	5,03	4,49	3,80

Sursă: insse.ro și calcule ale autorului

Creșterea procentuală a componentei remunerarea salariaților (cuprinsă între 0,7% și 4,7%), pe fondul unei inflații scăzute (calculată la prețurile de consum), conduc la valori pozitive, adică o creștere reală a remunerării salariaților: Excepție fac doar două trimestre, ambele după izbucnirea crizei pandemice: 2020T2 și 2021T1. Dacă comparăm creșterea componentei remunerarea salariaților cu deflatorul PIB, valorile sunt permanent negative, ceea ce înseamnă o scădere a puterii de cumpărare a puterii de cumpărare a acestei componente.

Remunerarea salariaților nu cunoaște schimbări majore nici dacă calculăm valoarea reală a acesteia în prețuri 2018T4. Este adevărat cunoaște o scădere, datorită unui indice de preț ceva mai consolidat, dar pe ansamblul perioadei avem o creștere reală de peste 12 mld lei (în prețuri curente creșterea fiind de peste 22 mld lei). Totuși, cea mai mare parte a creșterii este în anul 2019 (peste 8 miliarde) și doar 5 miliarde de lei în cele șase semestre ale lui 2020 și 2021. În plus, mai remarcăm o scădere reală de peste un miliard în 2021T1, este adevărat integral recuperată în 2021T2.

Cealaltă, componentă, excedentul brut al exploatării are dinamici mult mai mari, cuprinse între 0,7% și 8,1%, ceea ce face ca din comparația acestor creșteri cu deflatorul PIB să mai rămână două trimestre cu valori pozitive.

Dacă comparăm mărimea componentei remunerarea salariaților cu excedentul brut al exploatării, că prima este inferioară, reprezentând între 75% și 87%, cu tendința de creștere și atingerea maximumului la momentul izbucnirii crizei pandemice, după care coeficientul se aplatizează, îndreptându-se către valori de circa 80%. Astfel întreprinderile își opresc mai mult din valoarea adăugată creată, decât cedează salariaților.

Dacă comparăm mărimea componentei remunerarea salariaților cu impozitele nete, observăm că prima componentă este mult mai mare față de a doua, valorile fiind cuprinse între 3,81 și 6,11, ambele limite înregistrându-se după debutul crizei sanitare. De la valori în jurul lui 4-4,5, înainte de criza pandemică, ajunge la un maxim de 6,11 în 2020T2 (momentul lock down-lui), după care începe să scadă către valorile dinainte de criză. Această evoluție confirmă rolul de amortizor pe care îl au impozitele nete, din această componentă făcându-se alocări către remunerarea salariaților sau excedentul brut al exploatării, atunci când acestea au tendința de scădere.

Tabelul nr. 6. Structura componentei remunerarea salariaților a PIB-ului trimestrial al României (după metoda veniturilor)

Remunerarea salariaților	100	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Agricultura, silvicultura și pescuit	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,9
Industrie	22,5	22,1	22,3	22,1	21,9	21,6	21,1	20,9	20,8	20,8	21,1
Construcții	5,2	5,4	5,6	5,7	5,8	5,7	5,9	5,8	5,8	6,0	6,1
Comert	22,1	22,0	21,8	21,9	22,0	21,9	21,3	21,5	21,5	21,8	21,4
Informații și comunicații	5,9	6,1	5,9	6,0	6,2	6,5	6,6	6,5	6,8	7,0	6,9
Intermedieri financiare și asigurări	2,3	2,2	2,3	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,4	2,5
Tranzacții imobiliare	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Activități profesionale, științifice și tehnice; servicii administrative și activități de suport	8,2	8,3	8,3	8,4	8,3	8,1	8,1	8,1	8,1	8,2	8,2
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială	28,1	28,2	28,1	28,0	27,5	27,8	28,7	28,8	28,6	27,8	27,5
Activități de spectacole, culturale și recreative; reparatii de produse de uz casnic și alte servicii	3,1	3,1	3,2	3,2	3,3	3,5	3,5	3,7	3,6	3,7	3,8

Sursă: insse.ro și calcule ale autorului

Cea mai mare parte din componenta remunerarea salariaților se realizează în trei sectoare de activitate și aceasta fără variații mari de-a lungul celor 11 trimestre analizate. Astfel, 27-28% din această componentă se realizează în administrația publică și apărare, asigurări sociale, învățământ, sănătate și asistență socială și câte 21-22% în industrie și comerț. Deci aproximativ trei sferturi din componenta remunerarea salariaților a PIB-ului se realizează în trei sectoare de activitate.

**Tabelul nr. 7. PIB-ul trimestrial al României (după metoda cheltuielilor)
și structura acestuia**

Indicator	2018	2019				2020				2021	
	T4	T1	T3	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T1	T2
Produs intern brut - mld lei	244,5	254,8	263,5	264,7	271,8	274,8	241,0	260,0	277,5	283,6	290,5
Consumul individual efectiv al gospodăriilor populației mld lei	176,3	179,4	183,5	186,6	196,8	186,4	169,6	182,9	189,7	193,4	189,1
sporuri față de trimestrul anterior mld lei	0,0	3,2	4,1	3,1	10,2	-10,4	-16,7	13,2	6,8	3,8	-4,4
% față de 2018T4	100,0	101,8	104,1	105,9	111,7	105,7	96,3	103,8	107,6	109,7	107,3
% față de trimestrul anterior	100,0	101,8	104,1	105,9	111,7	105,7	96,3	103,8	107,6	109,7	107,3
indici de pret trimestriale	100,0	101,6	101,4	99,9	100,8	101,1	100,7	100,0	100,3	102,0	101,3
indici de pret cumulați (2018=100)	100,0	101,6	103,1	102,9	103,7	104,9	105,6	105,6	106,0	108,1	109,5
Consumul real al populației mld lei	176,3	176,6	178,1	181,3	189,7	177,7	160,6	173,1	179,0	178,9	172,7
Sporurile reale ale consumului populației mld lei	0,0	0,4	1,4	3,2	8,4	-12,0	-17,1	12,6	5,8	0,0	-6,3
pondere în PIB	72,1	70,4	69,7	70,5	72,4	67,8	70,4	70,3	68,4	68,2	65,1

Sursă: insse.ro și calcule ale autorului

Am analizat și formarea PIB-ului după metoda cheltuielilor (variante serie ajustată sezonier și în funcție de numărul de zile lucrătoare) și, în acest caz, am observat evoluția consumului individual efectiv al gospodăriilor populației. Din analiza datelor se observă că în întreg anul 2019 consumul individual al populației a crescut cu circa 20 mld. lei, de la 176 la 196 miliarde lei, după care au urmat două trimestre T1 și T2 din anul 2020, în care consumul populației a pierdut 27 mld, aproape de 1,5 ori față de creșterea din anul 2019. Consumul populației își revine începând cu 2020T3, recuperând în ultimele două trimestre ale lui 2020, cca. 20 mld lei și încă cca 4 miliarde lei în 2021T1, dar fără să ajungă la valoarea de la sfârșitul anului 2019 și începutul crizei pandemice. Din păcate în 2021T2, consumul populației revine la scădere și mai pierde aproximativ 4,5 miliarde, îndepărtându-se din nou de la valoarea de la sfârșitul lui 2019. Și este vorba de date măsurate în prețuri curente. Dacă, atașăm inflația, măsurată la prețurile de consum reducerea consumului este și mai mare. Astfel pe fondul izbucnirii crizei pandemice, în primele două trimestre ale lui 2020, reducerea consumului este de 29 miliarde lei, cu două miliarde peste seria măsurată în prețuri curente, iar după o revenire de 19 miliarde lei în ultimele două trimestre ale lui 2020, scăderea consumului revine în primele două trimestre ale lui 2021, valoarea consumului populației din 2021T2 fiind cu 3,5 miliarde sub valoarea din decembrie 2018, cu 17 mld. lei sub valoarea din decembrie 2019, dar și sub valoarea din decembrie 2020 (cu 6 miliarde).

De fapt consumul populației își ajustează dimensiunea și ca pondere în PIB, pierzând 7% în 2021T2, față de 2018T4, cea mai mare parte în 2020 și 2021, iar evoluția cifrelor pare să continue și este posibil ca în trimestrele următoare din 2021 tendința să continue, iar dacă nu va fi compensată de celelalte componente să afecteze chiar creșterea PIB-ului.

4. De ce totuși creșterea economică este o iluzie pentru populație

Deci, iată că într-adevăr, o bună parte din creșterea economică din 2020 și 2021 nu se regăsește în buzunarele publicului larg. Sau mai bine zis ea nu se regăsește în buzunarele tuturor ci doar în anumite buzunare.

Din datele anterioare pare că de creșterea economică din 2020 și 2021 s-ar regăsi în buzunarele salariaților, pentru că retribuirea muncii a înregistrat creșteri și nu s-ar regăsi în buzunarele celor din zonele rurale, care muncesc în agricultura de subzistență, a pensionarilor, a tinerilor, a lucrătorilor care muncesc la negru, în general, buzunarele tuturor acelor care nu au statutul de salariat (pentru că am văzut un regres al consumului, dar nu și al remunerării salariaților).

Totuși, e puțin probabil ca absolut toți salariații să fi simțit creșterea economică din ultimii 2 ani. Iată câteva argumente:

a. Cele mai multe contracte de muncă ale salariaților se încheie pe perioadă nedeterminată și nu au prevăzute clauze de revizuire a salariilor, adică au salarii fixe. Ceea ce înseamnă ca, pe de o parte, au fost depreciate de inflație, iar pe de altă parte, nu au beneficiat nici măcar parțial de creșterile nominale ale PIB, din ultimii doi ani. Probabil singurele salarii care au crescut în perioada analizată au fost cele ale unor salariați bugetari, precum și cele care se situau la nivelul salariului minim pe economie (1 ianuarie 2019 - 2080 lei, 1 ianuarie 2020 - 2230 lei, 1 ianuarie 2021 - 2300 lei), dar, după cum se observă, sporurile fiind mici, ele au avut un impact marginal. De exemplu, DP, în articolul ”Cotă unică vs impozit progresiv. Cum se împart românii după nivelul salariilor și care sunt argumentele pro și contra impunerii progresive” [HotNews.ro, 14 noiembrie 2021], menționează că numărul de contracte de muncă încheiate la nivelul salariului mediu este de 1.369.646, ceea ce înseamnă o creștere anualizată, pentru 2021, de 1,15 miliarde lei, adică 0,1% din PIB-ul relativ cert al anului 2020.

b. Structura salariilor în România conține o dispersie atât de mare, iar inegalitatea este atât de răspândită în țara noastră încât chiar creșterile economice mari este imposibil să se reflecte rapid și, culmea, în toate buzunarele. Iată, în tabelul nr. 8, plecând de la sursa anterioară care ar fi structura salariilor din România (din mediul privat) și ce pondere ar avea în suma remunerării salariaților din primele două trimestre ale lui 2021 (230 mld. lei).

Tabelul nr. 7. Salariile din mediul privat și componenta remunerarea salariaților a PIB-ului

Valoare / Interval salariu minim	Număr contracte total	Număr contracte % în total	mijloc interval	valoare lunară estimată (mil lei)	valoare estimată pentru primele 6 luni (mil lei)	% în componenta remunerarea salariaților T1+T2
2300	1.369.646	30,00	2300	3.150	18.901	8,22
2300-3000	819.242	17,94	2650	2.171	13.026	5,66
3000	309.431	6,78	3000	928	5.570	2,42
3000-4500	1.018.970	22,32	3750	3.821	22.927	9,97
4500-10000	861.648	18,87	7250	6.247	37.482	16,30
10000-30000	179.597	3,93	20000	3.592	21.552	9,37
peste 30000	6.950	0,15	45000	313	1.877	0,82
Total	4.565.484	100	-	20.222	121.333	52,75

Sursă: DP - ”Cotă unică vs impozit progresiv. Cum se împart românii după nivelul salariilor și care sunt argumentele pro și contra impunerii progresive” [HotNews.ro, 14 noiembrie 2021 și calcule ale autorului

Deci în primele șase luni ale lui 2021 salariile din mediul privat ar reprezenta cca. 53% din componenta PIB remunerarea salariaților (la care se adaugă salariile din sistemul bugetar și din întreprinderile publice). Dar, salariile cu valori de până la 3000 de lei brut ar reprezenta doar 16% din valoarea componentei PIB remunerarea salariaților, deși ele ar reprezenta 55% din numărul total de contracte de muncă din sistemul privat românesc. Și mai edificator, salariile sub 900 de euro brut (4500 lei), adică aproximativ 80% din numărul de contracte de muncă din sistemul privat, dar reprezintă 26% din remunerarea salariaților (aproape de perfecțiunea curbei Pareto). Este evident că orice creștere economică este preluată de către decidenți, fiind redistribuită de către aceștia – factori politici, manageri de întreprinderi, patroni de întreprinderi – pentru că ei controlează organismele de decizie, de la cei care produc valoarea. Probabil, că nici în zorii capitalismului, nu se întâmpla acest lucru.

c. Indicele prețurilor de consum. De ani de zile, populația și sindicatele sunt deosebit de critice legat de construcția indicelui prețurilor de consum. Sau mai degrabă, de discrepanța dintre prețurile reale din piețe și magazine și jumătățile de adevăr sau poate sferturile de adevăr din statisticile referitoare la prețuri. Nu este o problemă de tehnică statistică, indicele fiind corect calculat, este o altă problemă care conduce la neîncrederea populației și autoritățile statului / politicieni. Una simte populația (în buzunar), altceva spun autoritățile la televizor. Poate construcția unui alt indice al prețurilor de consum, cu bunurile și serviciile de strictă necesitate sau eliminarea complexității actualului indice ar mai reduce din discrepanța de care vorbeam (nu toți consumăm și nu sunt esențiale pentru viața de zi cu zi: specialități de

panificație, margarina, citrice și alte fructe meridionale, articole de galanterie, pasmanterie și mercerie sau servicii de genul confecționat și reparat îmbrăcăminte și încălțăminte). Un indice de preț calculat mai corect, ar atrage atenția asupra faptului ca publicul larg este afectat de inflație (cum se întâmplă în prezent, din păcate această perioadă nu este prinsă în analiză), de crize economice, că plusurile de la nivelul PIB-ului rămân la o minoritate și nu se propagă către publicul larg. Marea parte a publicului este de bună credință și recurg la fapte reprobabile și imorale, tocmai pentru că văd că deși muncesc de dimineața până seara și își respectă contractul social, sunt ocoliți de beneficii, în dauna unora care au aceleași drepturi ca și ei.

d. Polarizarea puternică este o trăsătură a societății și economiei României o caracteristică atât a anilor '90, cât și a celor prezenți. Consecința este că valorile medii calculate nu au o relevanță practică. Concret, distribuțiile indicatorilor economici sunt puternic asimetrice spre dreapta, adică o minoritate din economie/societate au rezultate peste medie în ceea ce privește cifra de afaceri, activele totale sau valoarea adăugată brută etc., iar majoritatea au rezultate sub medie. De exemplu, investigarea firmelor care au valoarea adăugată brută la o diferență de $\pm 10\%$ față de media sectorului companii va cuprinde doar 1 % din firme. Lărgirea intervalului de variație la $\pm 25\%$ față de medie va urca mulțimea firmelor la 3 %, iar majorarea variației la $\pm 50\%$ caracterizează 8 la sută din populația de firme active din România [Florian Neagu, Florin Dragu, Adrian Costeiu, După 20 de ani: schimbări structurale în economia României în primele decenii postdecembriste, BNR, Caiet de studii nr.42/ 2016]. Ori acest lucru are consecințe precum:

- Translatarea efectelor favorabile sau nefavorabile semnalate de cifrele macro la situația individuală a firmelor nu este pertinentă.

- Tendințele la nivel agregat au fost generate de către un număr scăzut de firme în timp ce majoritatea covârșitoare a firmelor active din economie au avut o evoluție nesemnificativă.

- Gândirea de politici sau modele care pleacă de la ipoteza existenței unui agent reprezentativ în economie trebuie schimbată pentru că se potrivește doar la o minoritate (10%).

- Factorii de decizie trebuie să-și schimbe modul de interpretare a valorilor macroeconomice, pentru că majoritatea (cca 90%) arată altfel.

5. Concluzii

Deși statistica oficială, dar și o serie de prognoze ale unor instituții economice și financiare internaționale dau pentru România cifre mari, totuși aceleași statistici indică că doar o parte din aceasta ajunge la public. Astfel, din creșterea economică, cea mai mare parte revine întreprinderilor, sub forma excedentului brut al exploatării, apoi o altă parte, populației care are calitatea de salariat și în sfârșit statul, sub forma impozitului. Totuși consumul populației din ultimele trimestre cunoaște un regres puternic, ceea ce ne spune că sunt mulți care nu beneficiază de creșterea economică: cei din zonele rurale, cei care muncesc în agricultura de subzistență, pensionarii, tinerii, lucrătorii care muncesc la negru, în general, nu se regăsește în buzunarele tuturor acelor care nu au statutul de salariat.

Dar este discutabil și faptul că această creștere economică s-ar regăsi în buzunarele tuturor salariaților. Acest lucru este demonstrat de numărul mare de contracte de muncă încheiate la nivelul salariului mediu pe economie, de structura salariilor, de valorile înregistrate de indicii de prețuri de consum, de polarizarea puternică este o trăsătură a societății și economiei României.

Bibliografie

1. Nanu, Alexandru, 2021, *FMI prognozează o creștere economică de 7% pentru România în 2021, o estimare mai bună decât cea anterioară dar o scădere a creșterii economice la 4,8% anul viitor; Odată ce criza va trece cursul valutar trebuie să fie mai flexibil*, Ziarul financiar, 29.08.2021
2. Comisia Europeană, Reprezentanța în România, 2021, *Previziuni economice de vară ale CE pentru România*, 7 iulie 2021
3. Bonea, Monica, 2021, *Florin Cîțu: „13% creștere economică. Sună bine, nu? Adevărații eroi sunteți voi”*, Digi 24, 17.08.2021
4. INS, 2021, *Comunicat de presă, Domeniul: Produsul Intern Brut, date provizorii*, 17.08.2021, https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/pib_tr2r2021.pdf
5. INS, 2021, *Comunicat de presă, Domeniul: Produsul Intern Brut, Date semnal*, 7.10.2021, https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/pib_tr2r2021_2.pdf
6. INS, 2021, *Produsul intern brut trimestrial Precizări metodologice*, https://insse.ro/cms/files/statistici/comunicate/pib/a21/precizari_metodologice_tr2_2.pdf
7. Popa, Dan, 2021, *Cotă unică vs impozit progresiv. Cum se împart românii după nivelul salariilor și care sunt argumentele pro și contra impunerii progresive*, HotNews.ro, 14 noiembrie 2021
8. Neagu, Florian, Dragu, Florin, Costeiu, Adrian. 2016, *După 20 de ani: schimbări structurale în economia României în primele decenii postdecembriste*, BNR, Caiet de studii nr.42/ 2016